

**Ubezpieczenia
w transporcie i logistyce.
Praktyczne aspekty prawa
ubezpieczeń**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Rozdział I. Istota odpowiedzialności odszkodowawczej

Analizę kwestii związanych z ubezpieczeniami w branży transportowej i logistycznej należy rozpocząć od omówienia ogólnych zasad odpowiedzialności odszkodowawczej. Jest to szczególnie istotne zwłaszcza w przypadku ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej, którymi są, omawiane w kolejnych rozdziałach:

- 1) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów;
- 2) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej przewoźnika;
- 3) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej spedytora oraz
- 4) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Jedną z głównych cech ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej jest akcesoryjny charakter odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń – oznacza to, że zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność tylko wtedy i tylko w takim zakresie, w jakim odpowiedzialność za powstałą szkodę można przypisać ubezpieczającemu/ubezpieczonemu. Jeżeli ubezpieczający/ubezpieczony nie jest zobowiązany do naprawienia szkody, wówczas zakład ubezpieczeń również nie będzie zobowiązany do wypłaty odszkodowania. W związku z tym, w pierwszej kolejności omówione zostaną ogólne zasady odpowiedzialności odszkodowawczej oraz kolejne etapy procesu ustalania wysokości odszkodowania. Następnie omówione zostaną podstawowe regulacje związane z umową ubezpieczenia.

1. Funkcje odpowiedzialności odszkodowawczej

W jakim celu przepisy prawa przewidują odpowiedzialność odszkodowawczą, czyli nakładają na dany podmiot obowiązek naprawienia uszczerbku, który powstał w dobrach poszkodowanego?

Podstawowymi rodzajami funkcji, jakie pełni odpowiedzialność odszkodowawcza są: funkcja kompensacyjna, funkcja prewencyjna i wychowawcza oraz funkcja represyjna¹:

- 1) **funkcja kompensacyjna** – odszkodowanie pozwala na wyrównanie uszczerbku, którego doznał poszkodowany na skutek zdarzenia powodującego szkodę. Sąd Najwyższy w uchwale z 19.3.1998 r. wskazał, iż zawarte w KC zasady ustalania odszkodowania jako podstawową funkcję odszkodowania uwzględniają funkcję kompensacyjną, wyjaśniając, że odszkodowanie powinno przywrócić w majątku poszkodowanego stan naruszony zdarzeniem wyrządzającym szkodę. Cel ten realizuje naprawienie szkody uwzględniające indywidualną sytuację poszkodowanego. Jedynie ono umożliwia pełne naprawienie szkody (uchw. SN z 19.3.1998 r., III CZP 72/97, Legalis). Interes poszkodowanego zostaje w pełni zaspokojony, gdy odszkodowanie pokryje całość uszczerbku. Jednak, jak zostanie wskazane w kolejnych punktach, na wysokość odszkodowania wpływ mają także inne czynniki. Mogą one wpływać na wysokość odszkodowania w stosunku do poniesionej przez poszkodowanego szkody, a w konsekwencji nie pozwalają obciążyć sprawcy szkody obowiązkiem jej naprawienia w całości. Z kompensacyjną funkcją odszkodowania sprzeczna byłaby natomiast sytuacja, gdyby odszkodowanie przewyższało wysokość doznanej szkody – nie prowadziłyby to do przywrócenia równowagi majątkowej w sytuacji poszkodowanego, lecz do jego wzbogacenia;
- 2) **funkcja prewencyjno-wychowawcza** – nałożenie na sprawcę szkody obowiązku odszkodowawczego ma również zapobiegać przyszłym szkodom. Świadomość, że z określonym zdarzeniem wiąże się obowiązek naprawienia szkody wpływa na kształtowanie zachowań ludzi oraz rozwój świadomości ewentualnych sprawców szkody;
- 3) **funkcja represyjna** – odszkodowanie wiąże się z nałożeniem na podmiot zobowiązany do naprawienia szkody określonego świadczenia odszkodowawczego na rzecz poszkodowanego, co zawsze stanowi dla sprawcy szkody pewną dolegliwość. Represyjna funkcja odszkodowania ma znaczenie zwłaszcza w sytuacjach, w których odpowiedzialność zależy od stopnia winy dłużnika oraz w przypadku odpowiedzialności kontraktowej, gdzie strony mogą w drodze umowy modyfikować (zarówno zawężająco, jak i rozszerzająco) zakres odpowiedzialności dłużnika, nie mogą jednak wyłączyć odpowiedzialności dłużnika za szkody wyrządzone wierzycielowi umyślnie (art. 473 KC). Także przepisy dotyczące umowy ubezpieczenia zawierają regulacje będące pochodną represyjnej funkcji odszkodowania – art. 827 § 1 KC wyłącza odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkody wyrządzone przez ubezpieczającego umyślnie lub na skutek rażąco niedbałego zachowania.

Ważne

Analiza funkcji odpowiedzialności odszkodowawczej pozwala zrozumieć sens przepisów dotyczących odszkodowania i ich zastosowanie w konkretnym przypadku.

W przypadku funkcji kompensacyjnej uwaga skupiona jest na osobie poszkodowanego i zaspokojeniu uszczerbku, którego doznał na skutek zachowania sprawcy szkody.

---

¹Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania – część ogólna, Warszawa 2008, s. 98.

W przypadku funkcji prewencyjno-wychowawczej oraz represyjnej nacisk położony jest na oddziaływanie na sprawcę szkody.

Wobec rozwoju rynku ubezpieczeń gospodarczych sprawca szkody coraz rzadziej sam ponosi ciężar świadczenia odszkodowawczego, co z pewnością wpływa na marginalizację represyjnej funkcji odpowiedzialności odszkodowawczej rozumianej jako kara nałożona na osobę sprawcy szkody². **Rozwój rynku ubezpieczeń powoduje z kolei wzrost znaczenia repartycyjnej funkcji odpowiedzialności odszkodowawczej**, której istota polega na rozłożeniu ekonomicznego ciężaru naprawienia szkody na szerszą grupę podmiotów. Rozwój funkcji repartycyjnej wiąże się niewątpliwie z wprowadzeniem obowiązkowych ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej w przypadku określonych grup zawodowych lub podmiotów odpowiedzialnych za najczęściej występujące przyczyny szkody (posiadacze pojazdów mechanicznych).

Wzrost znaczenia ubezpieczeń wywiera wpływ na pozostałe funkcje odpowiedzialności odszkodowawczej – wzmacnia funkcję kompensacyjną, a dzieje się tak poprzez zapewnienie większej pewności realnego otrzymania odszkodowania przez poszkodowanego. Równocześnie zmniejsza się znaczenie funkcji prewencyjno-wychowawczej i represyjnej poprzez oderwanie obowiązku naprawienia szkody od sprawcy szkody (czyli podmiotu rzeczywiście za tę szkodę odpowiedzialnego).

Przykład

W wyniku wypadku drogowego spowodowanego przez kierowcę i właściciela pojazdu A uszczerbek na zdrowiu poniósł kierowca pojazdu B oraz dwóch pasażerów pojazdu B, znacznemu zniszczeniu uległ również pojazd B. Wysokość szkody powstałej w wyniku wypadku znacznie przekraczała możliwości finansowe kierowcy pojazdu A – szkoda została jednak pokryta przez ubezpieczyciela kierowcy i właściciela pojazdu A z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (nazywanego ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych). Kierowca pojazdu A zobowiązany był do wypłaty odszkodowania rekompensującego zarówno uszczerbek na zdrowiu kierowcy pojazdu B i dwóch pasażerów, jak i zniszczenie pojazdu B. Z uwagi na fakt, iż możliwości finansowe kierowcy pojazdu A nie pozwalały mu na pokrycie całości powstałej szkody, kierowca pojazdu B i dwóch pasażerów mogliby mieć trudność z realnym uzyskaniem należnego im odszkodowania. Kierowca A był sprawcą szkody, ale szkoda, której doznał kierowca pojazdu B i dwóch pasażerów, została realnie pokryta przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia OC. Ubezpieczenie OC wzmocniło więc kompensacyjną funkcję odszkodowania, gdyż szkoda poniesiona przez poszkodowanych została faktycznie naprawiona przez ubezpieczyciela, ale osłabiło prewencyjno-wychowawczą oraz represyjną funkcję odszkodowania – sprawca szkody nie poniósł bowiem ciężaru naprawienia szkody.

2. Reżimy odpowiedzialności odszkodowawczej

Obowiązek naprawienia szkody może powstać w związku z różnymi zdarzeniami. Z uwagi na powyższe wyróżnia się różne reżimy odpowiedzialności odszkodowawczej, w zależności od tego, z jakim zdarzeniem związana jest odpowiedzialność odszkodowaw-

²A. Szpunar, Uwagi o funkcjach odpowiedzialności odszkodowawczej, PiP 2003, z. 1, s. 17.

cza. Wyróżniane są trzy główne grupy sytuacji, w których przedmiotem świadczenia jest odszkodowanie.

Pierwszą kategorią przypadków są sytuacje, gdy szkoda powstaje w wyniku czynu niedozwolonego – tzw. odpowiedzialność deliktowa. Szkoda zostaje wyrządzona niezależnie od tego, czy pomiędzy stronami istniał wcześniej stosunek prawny, przykładowo niezależnie od tego czy strony zawarły wcześniej umowę. Dopiero powstanie szkody powoduje powstanie zobowiązania pomiędzy stronami – treścią tego zobowiązania jest **uprawnienie** osoby poszkodowanej do uzyskania odszkodowania i **odpowiadający mu obowiązek** podmiotu ponoszącego odpowiedzialność za szkodę do jej naprawienia.

Charakterystyczną cechą odpowiedzialności deliktowej jest to, że odszkodowanie stanowi główne świadczenie dłużnika – podmiotu odpowiedzialnego za wyrządzenie szkody. Przed wyrządzeniem szkody wierzyciel i dłużnik nie są związani **żadnym** stosunkiem umownym, którego naruszenie prowadziłyby do obowiązku zapłaty odszkodowania.

Kolejną kategorią przypadków, gdy określony podmiot zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania, są sytuacje, w których szkoda wynika z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania – jest to odpowiedzialność kontraktowa. Przed zaistnieniem szkody pomiędzy stronami istnieje ściśle określone zobowiązanie, którego warunki określa umowa. Jeżeli nie zostanie ona wykonana lub zostanie wykonana nienależycie, wówczas odszkodowanie zastępuje lub uzupełnia świadczenie główne. W reżimie odpowiedzialności kontraktowej świadczenie odszkodowawcze ma więc charakter zastępczy lub uzupełniający w stosunku do świadczenia głównego wynikającego ze zobowiązania, które łączy strony. Obowiązek zapłaty odszkodowania aktualizuje się zaś w chwili, gdy zobowiązanie to nie zostanie wykonane lub zostanie wykonane nienależycie.

Przykład

Przykładem odpowiedzialności deliktowej jest sytuacja wypadku drogowego. Kierowca pojazdu C, powodując wypadek drogowy, w którym szkody doznaje kierowca pojazdu D, jest obowiązany do naprawienia tej szkody, gdyż do wypadku doszło z jego winy. Kierowca pojazdu C mógł nie znać kierowcy pojazdu D – powstanie szkody było przyczyną powstania zobowiązania pomiędzy stronami.

Przykładem odpowiedzialności kontraktowej jest natomiast odpowiedzialność przewoźnika wobec swojego zleceniodawcy z tytułu zawartej pomiędzy nimi umowy przewozu. Istotą zobowiązania przewoźnika jest wykonanie przewozu – na określonej trasie, za określonym wynagrodzeniem. Obowiązek odszkodowawczy aktualizuje się dopiero w momencie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania.

Trzecią kategorię stanowi odpowiedzialność gwarancyjna, która powstaje, gdy dany podmiot w drodze umowy zobowiąże się do świadczenia odszkodowawczego z tytułu szkody, którą wyrządzi on sam, osoba trzecia lub wystąpienie określonego zdarzenia. Przykładem odpowiedzialności gwarancyjnej jest odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń w przypadku zaistnienia wypadku określonego w umowie ubezpieczenia.

Omówione powyżej reżimy odpowiedzialności różnią się od siebie przesłankami i zakresem odpowiedzialności, ale łączącą je cechą wspólną jest obowiązek naprawienia szkody. Podstawowe regulacje w zakresie szkody i obowiązku jej naprawienia znajdują się w KC.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na regulacje zawarte w art. 361–363 KC, które znajdują się w przepisach ogólnych księgi trzeciej „Zobowiązania”. Dotyczą one kwestii podstawowych dla określenia, czy dany podmiot jest zobowiązany do świadczenia odszkodowawczego, takich jak:

- 1) związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem a szkodą;
- 2) zakres szkody podlegającej naprawieniu;
- 3) przyczynienie się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody;
- 4) sposób naprawienia szkody oraz
- 5) moment miarodajny dla ustalenia wysokości odszkodowania.

Zasady określone w powyższych artykułach znajdują zastosowanie we wszystkich przypadkach, gdy mamy do czynienia ze świadczeniem, którego celem jest naprawienie szkody³. Niezależnie od tego, z jakim zdarzeniem związany jest obowiązek odszkodowawczy, ustalaniem wysokości odszkodowania w pierwszej kolejności rządzą reguły zawarte w art. 361–363 KC⁴.

3. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej

Istotą odpowiedzialności odszkodowawczej jest przeniesienie ciężaru naprawienia szkody na inną osobę niż sam poszkodowany. Aby do tego doszło, konieczne jest zaistnienie trzech przesłanek⁵:

- 1) zdarzenia, z którym system prawny łączy powstanie obowiązku naprawienia szkody;
- 2) szkody;
- 3) związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem a szkodą.

3.1. Zaistnienie zdarzenia

Aby powstał obowiązek odszkodowawczy konieczne jest zaistnienie zdarzenia, z którym ustawa łączy obowiązek naprawienia szkody. Opis tego zdarzenia znajduje się w poszczególnych przepisach prawnych i może mieć różną postać. W zależności od rodzaju zdarzenia może być to ogólnie sformułowana reguła, przykładowo art. 415 KC, zgodnie z którym, kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia lub art. 471 KC, zgodnie z którym dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że jest to następstwo okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności.

³M. Kaliński, *Odpowiedzialność odszkodowawcza – uwagi ogólne*, (w:) A. Olejniczak (red.), *System prawa prywatnego*. Tom 6. *Prawo zobowiązań – część ogólna*, Legalis/el. 2018, nb. 20.

⁴ Tamże, nb. 11.

⁵Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania...*, s. 83.

Zdarzenie, z którym ustawa łączy obowiązek naprawienia szkody, może także mieć postać bardziej złożonego opisu, wymieniającego przesłanki, zaistnienie których wymagane jest do nałożenia obowiązku naprawienia szkody. Przykładem przepisów bardziej szczegółowo opisujących przesłanki odpowiedzialności za szkodę jest art. 436 KC określający przesłanki odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez ruch mechanicznego środka komunikacji. Takim przepisem jest także art. 65 ust. 1 PrPrzew, zgodnie z którym przewoźnik ponosi odpowiedzialność za utratę, ubytek lub uszkodzenie przesyłki powstałe od przyjęcia jej do przewozu, aż do jej wydania oraz za opóźnienie w przewozie przesyłki.

Istotne jednak jest, iż zdarzenie będące źródłem odpowiedzialności odszkodowawczej musi **zawsze być określone w przepisie prawa.**

Ważne

Zdarzenie, stanowiące podstawę do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej, zawsze jest określone przepisem prawa.

3.2. Wyrządzenie szkody

Kolejną przesłanką powstania odpowiedzialności odszkodowawczej jest szkoda. W przepisach polskiego prawa brak definicji szkody. Ogólną definicję tego pojęcia, sformułowaną na podstawie reguły języka powszechnego oraz szczególnych przepisów prawnych, podaje Z. Radwański: „(...) określenie to odnosi się do wszelkich uszczerbków w dobrach lub interesach prawnie chronionych, których poszkodowany doznał wbrew swej woli”⁶.

Szkodą jest więc każdy uszczerbek, którego doznaje poszkodowany – niezależnie od tego, czy jest to uszczerbek o charakterze majątkowym, czy niemajątkowym. Ze względu na rodzaj naruszonego dobra wyróżnia się natomiast szkodę na osobie, która dotyczy bezpośrednio osoby poszkodowanego oraz szkodę na mieniu odnoszącą się do składników majątku poszkodowanego.

Szkoda o charakterze majątkowym może mieć z kolei dwie postaci: może obejmować straty, których doznało mienie poszkodowanego (*damnum emergens*) oraz korzyści, które poszkodowany mógłby osiągnąć, gdyby nie wyrządzono mu szkody (*lucrum cessans*). W prawie polskim jako regułę przyjmuje się zasadę pełnego odszkodowania – art. 361 § 2 KC wyznaczający zakres obowiązku odszkodowawczego uwzględnia oba rodzaje szkody: zarówno straty, które poszkodowany poniósł, jak i korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby nie wyrządzono mu szkody⁷. Podkreślenia wymaga jednak, iż reguła pełnego odszkodowania nie ma charakteru bezwzględnej, a odstępstwa od niej mogą wynikać zarówno z treści przepisów prawa, jak i z treści umowy.

Przedmiotem świadczenia odszkodowawczego jest naprawienie szkody, dlatego istotne znaczenie ma ustalenie wysokości szkody. **W przypadku szkody majątkowej zwykle stosowana jest różnicowa metoda ustalania wysokości szkody:** ustalając szkodę, porównuje się rzeczywisty stan majątkowy poszkodowanego z majątkiem hipotetycznym,

---

⁶ Tamże, s. 91.

⁷ Tamże, s. 89.

tj. z majątkiem, który istniałby, gdyby szkody nie wyrządzono. Przy określaniu hipotetycznego stanu majątkowego poszkodowanego powinny zostać uwzględnione następstwa zdarzenia powodującego szkodę – należy wziąć pod uwagę tylko te następstwa, które są przewidywalne i których wystąpienie jest wysoce prawdopodobne.

Ustalenie wysokości szkody za pomocą tej metody wymaga także zaliczenia na poczet szkody korzyści uzyskanych przez poszkodowanego. Choć ustalenie wysokości szkody za pomocą wyżej opisanej metody jest regułą, to szczególne przepisy prawa lub postanowienia umowne mogą stanowić, że ustalenie szkody będzie dokonane za pomocą metody obiektywnej, tj. przy uwzględnieniu rynkowej wartości rzeczy lub usług, bez uwzględnienia utraconych korzyści⁸.

Konieczną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej jest również to, aby pomiędzy zdarzeniem uznanym za przyczynę szkody a szkodą, czyli skutkiem tego zdarzenia w dobrach poszkodowanego, zachodził związek określany związkiem przyczynowym. Podstawowym przepisem określającym zakres związku przyczynowego jest art. 361 § 1 KC, zgodnie z którym zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego wynika szkoda.

Dominujący pogląd odnosi pojęcie „normalnych następstw” do teorii adekwatnego związku przyczynowego. Z normalnym związkiem przyczynowym między określonym zdarzeniem a szkodą mamy do czynienia wówczas, gdy w danych okolicznościach oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez zaistnienia szczególnych okoliczności, szkoda stanowi normalne następstwo tego rodzaju zdarzeń (wyr. SN z 27.11.2002 r., I KKN 1215/00, Legalis). Artykuł 361 § 1 KC pełni dwie funkcje – po pierwsze, określa przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej, którą jest związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem a szkodą, po drugie, wyznacza zakres odpowiedzialności odszkodowawczej zobowiązanego⁹, nie obciążając go odpowiedzialnością za wszelkie skutki zdarzenia, lecz ograniczając odpowiedzialność jedynie do **normalnych następstw działania lub zaniechania**, z którego szkoda wynika.

Przykład

W wyniku wypadku drogowego spowodowanego przez kierowcę pojazdu E znacznemu uszkodzeniu uległ pojazd D, którym był samochód dostawczy służący jego właścicielowi do dowożenia towaru na zamówienie właścicieli sklepów. Uszkodzenia były znaczne, naprawa pojazdu trwała 4 tygodnie. W tym czasie właściciel pojazdu D wynajął inny samochód dostawczy i kontynuował działalność – dowoził towar wynajętym samochodem. Domagając się wypłaty odszkodowania właściciel pojazdu D podniósł, że należny jest mu nie tylko zwrot kosztów naprawy samochodu, ale również zwrot kosztów najmu pojazdu zastępczego służącego do wykonywania pracy zarobkowej. Czy właściciel pojazdu D powinien uzyskać również odszkodowanie za najem pojazdu zastępczego?

Odpowiedź na to pytanie wymaga ustalenia, czy szkoda w postaci konieczności pokrycia kosztów najmu pojazdu zastępczego pozostaje w normalnym związku przyczynowo-skutkowym z wypadkiem.

⁸A. Szpunar, Odszkodowanie za szkodę majątkową: szkoda na mieniu i osobie, Bydgoszcz 1998, s. 59.

⁹M. Kaliński, Ustalenie rozmiaru szkody prawnie relewantnej, (w:) A. Olejniczak (red.), System prawa prywatnego. Tom 6. Prawo zobowiązań – część ogólna, Legalis/el. 2018, nb. 101.

Nie budzi wątpliwości, iż samo uszkodzenie pojazdu było skutkiem wypadku. Konsekwencją uszkodzenia pojazdu był brak możliwości korzystania z niego i wykonywania pracy zarobkowej. W takiej sytuacji nie powinno budzić również wątpliwości, iż koszty wynajęcia pojazdu, który będzie służył zastąpieniu pojazdu uszkodzonego w czasie jego naprawy, podlegają zwrotowi.

Ważne

Wskazując na podstawowe aspekty dochodzenia odszkodowania na drodze sądowej, należy pamiętać, że wykazanie faktu poniesienia szkody oraz jej wysokości zgodnie z art. 6 KC obciąża poszkodowanego („ciążar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne”). W przypadku, gdy dokładne wykazanie wysokości szkody jest niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, mimo iż sam fakt doznania przez poszkodowanego szkody został należycie wykazany i nie budzi wątpliwości, w toku procesu sądowego dotyczącego odszkodowania może znaleźć zastosowanie art. 322 KPC.

Zgodnie z powołanym przepisem dopuszczalne jest, aby sąd zasądził odpowiednią sumę według swej oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, czyli określił rozmiar szkody na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. Co istotne, na podstawie art. 322 KPC sąd może wyrokować jedynie co do wysokości kwoty objętej żądaniem pozwu. Nie może zasądzić kwoty wyższej niż domaga się powód. Podkreślenia wymaga jednak, iż nie zwalnia to poszkodowanego z udowodnienia istnienia roszczenia o odszkodowanie oraz jego zasadności¹⁰.

---

4. Czynniki wpływające na wysokość odszkodowania

Zgodnie z art. 363 § 1 KC poszkodowany może domagać się naprawienia szkody bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odszkodowania. Wybór w zakresie sposobu naprawienia szkody należy do poszkodowanego – KC oba sposoby naprawienia szkody traktuje jako równorzędne. Roszczenie poszkodowanego ograniczone jest jednak do świadczenia w pieniądzu w przypadku, gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe, albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty. Poszkodowany ma prawo żądać odszkodowania w formie określonej kwoty, nie domagając się jednocześnie przywrócenia stanu poprzedniego, jeżeli jednak wybierze świadczenie pieniężne jako sposób naprawienia szkody, to w toku postępowania sądowego nie może zmienić roszczenia i zażądać przywrócenia stanu poprzedniego (wyr. SN z 20.9.2004 r., IV CK 612/03, Legalis). Bez wątplenia jednak najczęściej spotykanym sposobem naprawienia szkody jest żądanie zapłaty odpowiedniej sumy pieniędzy.

Wysokość odszkodowania zależy od rozmiaru poniesionej przez poszkodowanego szkody, gdyż odszkodowanie nie może przewyższać rozmiaru szkody. Jednak rozmiar szkody nie określa w sposób bezwzględny wysokości odszkodowania. Po ustaleniu rozmiaru szkody kolejnym etapem ustalania wysokości odszkodowania jest stwierdzenie, **czy obowiązek naprawienia szkody obejmuje całość szkody**. Wymaga ono uwzględnienia następujących czynników:

- 1) przyczynienie poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody;

---

¹⁰ K. Markiewicz, (w:) A. Marcianiak (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 205¹–424¹², Legalis/el. 2019, komentarz do art. 322, teza nr 2.

- 2) modyfikacje zasady pełnego odszkodowania wynikające z przepisów szczególnych;
- 3) uprawnienie sądu do miarkowania wysokości odszkodowania.

Ustalenie wysokości odszkodowania wymaga więc uwzględnienia różnych czynników, które związane są zarówno z obowiązującymi regulacjami prawnymi, jak i z okolicznościami, w których doszło do powstania szkody. Istotne pod względem prawnym jest w tym zakresie nie tylko zachowanie podmiotu, któremu można przypisać odpowiedzialność za szkodę, ale także zachowanie samego poszkodowanego, który może przyczynić się do powstania lub zwiększenia szkody.

4.1. Przyczynienie się poszkodowanego

Ważnym czynnikiem wpływającym na wysokość odszkodowania jest przyczynienie się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody, uregulowane w art. 362 KC. Zgodnie ze wskazanym przepisem, jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Uwzględnienie przyczynienia się poszkodowanego umożliwia zwolnienie podmiotu odpowiedzialnego za szkodę z obowiązku naprawienia szkody w takim zakresie, w jakim udział w szkodzie może zostać przypisany samemu poszkodowanemu. Jednak w każdej sytuacji miarkowania odszkodowania, prócz porównania stopnia winy stron, należy uwzględniać okoliczności konkretnego przypadku, co podkreśla także SN, wskazując, że samo porównanie przyczynienia się poszkodowanego z przyczynami szkody obciążającymi osobę sprawcy nie pozwala na uznanie wysnutej z tego porównania skali za wyłączne kryterium zmiarkowania należnego poszkodowanemu odszkodowania. Miarkowanie odszkodowania powinno bowiem następować stosownie do okoliczności (wyr. SN z 13.2.1997 r., I CKN 82/96, Legalis).

Przykład

Przewoźnik H realizował przewóz pomidorów na trasie Polska–Włochy. W wyniku awarii agregatu chłodniczego pomidory dotarły do odbiorcy w temperaturze wyższej niż określona w liście przewozowym CMR, co spowodowało, że były bardzo miękkie. Odbiorca umieścił stosowne zastrzeżenie w liście przewozowym CMR i skierował do przewoźnika reklamację, domagając się zapłaty odszkodowania w wysokości wartości całej dostawy pomidorów. W uzasadnieniu wskazał, iż pomidory były przeznaczone do sprzedaży detalicznej, a stan, w którym dotarły na miejsce odbioru nie pozwolił na ich dalszą dystrybucję.

W odpowiedzi na reklamację przewoźnik H uznał swoją odpowiedzialność w zakresie 50% wartości towaru. Co do pozostałej części, zarzucił odbiorcy, iż możliwa była odsprzedaż pomidorów producentowi koncentratu pomidorowego, który stwierdził, że pomidory mogą zostać natychmiast przetworzone i zaproponował za pomidory cenę w wysokości 50% wartości towaru. Czy przewoźnik H ma rację?

Zachowanie odbiorcy (co do zasady) może zostać uznane za przyczynienie się do zwiększenia szkody – w momencie, gdy odbiorca odebrał pomidory nie były one całkowicie niezdatne do użytku. Do szkody całkowitej doszło w wyniku braku podjęcia możliwych i zaproponowanych odbiorcy działań zmierzających do minimalizacji szkody.

4.2. Wysokość odszkodowania modyfikowana przez przepisy prawa

Wysokość odszkodowania może być również modyfikowana wprost przez przepisy prawa. W konsekwencji naprawieniu ulega jedynie część szkody, która zgodnie z art. 361 KC powinna być objęta odpowiedzialnością odszkodowawczą. Zasadniczo przepisy prawa wpływają na wysokość odszkodowania na dwa sposoby:

- 1) określona norma prawna, odmiennie niż art. 361 KC, określa rozmiary uszczerbku podlegającego naprawieniu, a przez to wpływa na wysokość odszkodowania. Przykładem tego typu modyfikacji jest art. 481 KC ustanawiający możliwość żądania przez wierzyciela odsetek w przypadku opóźnienia dłużnika ze spełnieniem świadczenia pieniężnego niezależnie od tego, czy wierzyciel poniósł szkodę i nawet jeżeli opóźnienie nastąpiło w wyniku okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności;
- 2) przepis prawa może wprowadzać górny kwotowy limit świadczenia odszkodowawczego. W takim przypadku rozmiary szkody podlegającej naprawieniu ustalone są według zasad ogólnych, a następnie ograniczane zgodnie z normą przewidującą kwotowy limit odszkodowania. Jeżeli ustalone według zasad ogólnych rozmiary szkody przekraczają ustalone przepisem szczególnym granice odszkodowania, wysokość odszkodowania będzie niższa od tak określonej szkody¹¹.

Ważne

Kwotowe ograniczenia wysokości odszkodowania mają szczególnie istotne znaczenie w przypadku odpowiedzialności przewoźnika – zarówno w przypadku przewozów krajowych, jak i przewozów międzynarodowych. Zgodnie z art. 80 ust. 1 Przew wysokość odszkodowania za utratę lub ubytek przesyłki nie może przewyższać wartości, którą ustala się na podstawie i w następującej kolejności:

- 1) ceny wskazanej w rachunku dostawcy lub sprzedawcy albo
- 2) ceny wynikającej z cennika obowiązującego w dniu nadania przesyłki do przewozu bądź
- 3) wartości rzeczy tego samego rodzaju i gatunku w miejscu i czasie ich nadania.

Zgodnie zaś z art. 23 ust. 3 Konwencji CMR odszkodowanie wypłacone na podstawie przepisów Konwencji CMR nie może przekraczać 8,33 jednostki rozrachunkowej SDR za 1 kg brakującej wagi brutto.

Kompetencję do zmniejszenia wysokości odszkodowania posiada także sąd. Zgodnie z art. 440 KC sąd ma upoważnienie do ograniczenia, stosownie do okoliczności, zakresu obowiązku naprawienia szkody w stosunkach między osobami fizycznymi, jeżeli ograniczenia takiego ze względu na stan majątkowy poszkodowanego lub osoby odpowiedzialnej za szkodę, wymagają zasady współżycia społecznego. Obniżenie odszkodowania nie stanowi obowiązku sądu – jest jedynie jego kompetencją. Artykuł 440 KC ponadto w sposób wyraźny wskazuje czynniki, których wystąpienie upoważnia sąd do zmniejszenia odszkodowania.

Przepis ten ma jednak bardzo ograniczony zakres zastosowania, gdyż dotyczy jedynie relacji pomiędzy osobami fizycznymi, a poza tym nie znajduje zastosowania w innych

---

¹¹ M. Kaliński, *Szkoda na mieniu i jej naprawienie*, Warszawa 2011, s. 556.

reżimach odpowiedzialności niż odpowiedzialność deliktowa, o czym przesądza umiejscowienie art. 440 w strukturze KC¹². Przepis ten znajduje się w tytule VI księgi trzeciej – „Czyny niedozwolone”, co w szczególności wyklucza jego zastosowanie w przypadku odpowiedzialności kontraktowej. Na podstawie art. 440 KC nie jest również dopuszczalne całkowite zwolnienie sprawcy szkody od obowiązku jej naprawienia (wyr. SN z 4.2.1970 r., II CR 527/69, Legalis).

5. Umowa ubezpieczenia

5.1. Rodzaje ubezpieczeń gospodarczych

Umowa ubezpieczenia unormowana jest przepisami art. 805–834 KC. Regulacje zawarte w KC mają jednak charakter ogólny. Ze względu na rozbudowany system różnego rodzaju ubezpieczeń, w wielu przypadkach konieczne jest sięganie do ustaw specjalistycznych, np. UbezpieObowU. W rozbudowanym systemie ubezpieczeń można wyróżnić ich różne rodzaje. W obszarze szeroko pojętej działalności ubezpieczeniowej m.in. wyróżnia się dziedzinę ubezpieczeń gospodarczych, których przedmiot obejmuje ochronę mienia oraz zdrowie człowieka¹³. **Przedmiotem niniejszej książki będą jedynie ubezpieczenia gospodarcze, dlatego też wszelkie poniższe uwagi będą odnosić się właśnie do ubezpieczeń gospodarczych.**

Na podstawie przepisów KC regulujących umowę ubezpieczenia można dokonać podziału ubezpieczeń gospodarczych według kryterium przedmiotowego na:

- 1) ubezpieczenia majątkowe;
- 2) ubezpieczenia osobowe.

Zgodnie z art. 821 KC przedmiotem ubezpieczenia majątkowego może być każdy interes majątkowy, który nie jest sprzeczny z prawem i daje się ocenić w pieniądzu. Ubezpieczenia osobowe różnią się od ubezpieczeń majątkowych przedmiotem ochrony, jakim jest życie i zdrowie ubezpieczonych. Zgodnie z art. 829 KC wśród ubezpieczeń osobowych wyróżnia się:

- 1) ubezpieczenia na życie, które mogą dotyczyć śmierci osoby ubezpieczonej lub dożycia przez nią określonego wieku;
- 2) ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, które dotyczą uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia lub śmierci wskutek nieszczęśliwego wypadku.

Ze względu na temat niniejszego opracowania przedmiotem dalszej analizy będą jedynie ubezpieczenia majątkowe.

Ubezpieczenia gospodarcze ze względu na wymóg ich zawarcia mogą być:

- 1) ubezpieczeniami obowiązkowymi;
- 2) ubezpieczeniami dobrowolnymi.

¹² J. Gudowski, G. Bieniek, (w:) J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, Lex/el. 2018, komentarz do art. 440, teza nr 1.

¹³ W. Czachórski, Zobowiązania, Warszawa 2009, s. 527.

W polskim systemie prawnym istnieją zarówno ubezpieczenia obowiązkowe, jak i ubezpieczenia dobrowolne, jednak w każdym przypadku zawarcie takiego ubezpieczenia przybiera postać umowy. Zgodnie z art. 15 ust. 1 i 2 DziałUbezpReasU zakład ubezpieczeń udziela ochrony ubezpieczeniowej na podstawie umowy ubezpieczenia zawartej z ubezpieczającym. Zasadą jest, że umowa ubezpieczenia ma charakter dobrowolny, tzn., że jej zawarcie zależy od woli stron i nie istnieje prawny obowiązek nakazujący zawarcie umowy ubezpieczenia. Wyjątki od tej zasady przewidują przepisy UbezpObowU. Zgodnie z jej regulacjami ubezpieczeniami obowiązkowymi są:

- 1) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych);
- 2) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego (ubezpieczenie OC rolników);
- 3) ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych (ubezpieczenie budynków rolniczych);
- 4) ubezpieczenia wynikające z przepisów odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, nakładających na określone podmioty obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Katalog ubezpieczeń obowiązkowych jest więc otwarty – mogą przewidywać je ustawy szczególne.

Ważne

W obecnym systemie prawnym, nawet jeżeli ustawa nakłada obowiązek posiadania określonego ubezpieczenia, to ubezpieczenie nie powstaje z mocy prawa, lecz konieczne jest zawarcie umowy ubezpieczenia z zakładem ubezpieczeń – niewypełnienie tego obowiązku powoduje określone konsekwencje.

Spośród ubezpieczeń będących przedmiotem niniejszego opracowania jedynie ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest **ubezpieczeniem obowiązkowym**. Pozostałe – ubezpieczenie AC, ubezpieczenie OCP, ubezpieczenie OCS, ubezpieczenie mienia w transporcie (ubezpieczenie cargo), ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, ubezpieczenia majątku przedsiębiorstw oraz ubezpieczenie należności (ubezpieczenie kredytu kupieckiego) są **ubezpieczeniami dobrowolnymi**. Zawarcie umowy ubezpieczenia zależy w tych przypadkach jedynie od woli ubezpieczającego. Dobrowolnego charakteru tych ubezpieczeń nie zmienia również fakt, iż obowiązek posiadania jednego (lub kilku) z tych ubezpieczeń może być warunkiem uzyskania określonego zlecenia transportowego (spedycyjnego) lub wynikać z zawartej z kontrahentem umowy w przedmiocie świadczenia usług logistycznych. W takiej sytuacji wymóg posiadania określonego rodzaju ubezpieczenia wynika z ustaleń dokonanych pomiędzy kontrahentami, nie zaś z przepisów odrębnych ustaw lub ratyfikowanych umów międzynarodowych, które mogą nakładać ustawowy obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

5.2. Strony umowy ubezpieczenia

Stronami umowy ubezpieczenia są **ubezpieczyciel** (określany także jako zakład ubezpieczeń) i **ubezpieczający**. Warunki, jakie musi spełnić ubezpieczyciel, aby występować w charakterze podmiotu stosunku ubezpieczenia określa DziałUbezpReasU. Podkreślenia wymaga, że ubezpieczający ma pełne prawo wyboru osoby ubezpieczyciela, gdyż ustawy dopuszczają wielość podmiotów, które mogą prowadzić działalność ubezpieczeniową¹⁴.

Ogólna definicja umowy ubezpieczenia zawarta jest w art. 805 KC, zgodnie z którym ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się do zapłaty składki. Z powyższej definicji wynika, że świadczenie ubezpieczającego – zapłata składki – jest bezwarunkowe, natomiast spełnienie świadczenia przez ubezpieczyciela zależy od zajścia przewidzianego w umowie wypadku ubezpieczeniowego, który jest zdarzeniem losowym. Interes ubezpieczającego zaspokojony jest poprzez to, że zgadza się on na poniesienie ciężaru, który jest pewny, tzn. zgadza się na zapłatę składki ubezpieczeniowej w zamian za złożone przez ubezpieczyciela przyrzeczenie pokrycia uszczerbku większego niż składka, lecz niepewnego¹⁵.

Świadczenie ubezpieczyciela zależne jest od rodzaju ubezpieczenia – w przypadku ubezpieczeń majątkowych jest to zapłata określonego odszkodowania za szkodę powstałą w wyniku przewidzianego w umowie wypadku, w przypadku ubezpieczeń osobowych – zapłata umówionej sumy pieniężnej, renty lub innego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku w życiu osoby ubezpieczonej.

5.3. Zawarcie umowy ubezpieczenia

Zawarcie umowy ubezpieczenia nie wymaga zachowania szczególnych wymogów formalnych. Za dominujące – zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie – uznać należy stanowisko, zgodnie z którym umowa ubezpieczenia może zostać zawarta w formie dowolnej¹⁶. W praktyce proces zawarcia umowy ubezpieczenia przebiega w ten sposób, że podmiot zainteresowany uzyskaniem ochrony ubezpieczeniowej składa ubezpieczycielowi, w formie tzw. wniosku ubezpieczeniowego, ofertę wyrażającą wolę zawarcia umowy ubezpieczenia, a ubezpieczyciel potwierdza przyjęcie oferty wydając stosowny dokument ubezpieczenia (najczęściej polisę lub certyfikat). Jeżeli jednak w odpowiedzi na złożoną ofertę ubezpieczyciel doręcza ubezpieczającemu dokument ubezpieczenia zawierający postanowienia, które odbiegają na niekorzyść ubezpieczającego od treści złożonej przez niego oferty, ubezpieczyciel obowiązany jest zwrócić ubezpieczającemu na to uwagę na piśmie przy doręczeniu tego dokumentu, wyznaczając mu co najmniej 7-dniowy termin do zgłoszenia sprzeciwu. W razie niewykonania tego obowiązku zmiany

¹⁴ H. Ciepła, (w:) J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom V. Zobowiązania. Część szczegółowa, Lex/el. 2017, komentarz do art. 805, teza nr 4.

¹⁵ W. Czachórski, Zobowiązania..., s. 529.

¹⁶ D. Maśniak, (w:) M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Lex/el. 2022, komentarz do art. 809, teza 1–2.

dokonane na niekorzyść ubezpieczającego nie są skuteczne, a umowa jest zawarta zgodnie z warunkami oferty. Natomiast w razie braku sprzeciwu umowa dochodzi do skutku zgodnie z treścią dokumentu ubezpieczenia następnego dnia po upływie terminu wyznaczonego do złożenia sprzeciwu (art. 811 § 1 i 2 KC). Ofertowy tryb zawarcia umowy ubezpieczenia uznać należy za najbardziej powszechny – nie jest to jednak ani obligatoryjny, ani wyłączny sposób, w jaki może dojść do zawarcia umowy ubezpieczenia.

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na specyficzną regulację dotyczącą przyjęcia oferty zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, która w zakresie niniejszego opracowania będzie odnosiła się do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 UbezpObowU ubezpieczający zawiera umowę ubezpieczenia obowiązkowego z **wybrany**m zakładem ubezpieczeń, wykonującym działalność ubezpieczeniową w zakresie tego ubezpieczenia, a zakład ubezpieczeń nie może odmówić zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, jeżeli w ramach prowadzonej działalności ubezpieczeniowej zawiera takie umowy ubezpieczenia. Na podstawie art. 5a UbezpObowU, jeżeli zakład ubezpieczeń otrzymał ofertę zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, brak odpowiedzi w terminie 14 dni po czytuje się za jej przyjęcie. Jeżeli więc ubezpieczyciel nie odpowiedział na ofertę zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego w terminie 14 dni od dnia otrzymania oferty, wówczas dochodzi do zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego na warunkach zawartych w ofercie. W sytuacji, w której oferta odbiegała od przepisów ustawowych określających kształt umowy ubezpieczenia obowiązkowego danego rodzaju, wówczas – na podstawie art. 6 UbezpObowU – umowę ubezpieczenia uważa się za zawartą zgodnie z tymi przepisami¹⁷. Instytucja określona w art. 5a UbezpObowU nie znajdzie natomiast zastosowania w sytuacji, gdy w terminie 14 dni ubezpieczyciel wyraźnie odrzuci ofertę lub udzieli podmiotowi składającemu ofertę jakiegokolwiek innej odpowiedzi.

Powołany art. 5a UbezpObowU wprowadza więc tzw. **instytucję „milczącego przyjęcia oferty”**, która ma jednak zastosowanie wyłącznie do umowy ubezpieczenia obowiązkowego, co w praktyce przedsiębiorstw z branży transportowej marginalizuje jej zastosowanie. Przedsiębiorcy dysponujący flotą pojazdów zwykle składają ubezpieczycielowi ofertę obejmującą zawarcie „pakietu” ubezpieczeń komunikacyjnych, tj. nie tylko obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, ale także umów ubezpieczeń o charakterze dobrowolnym w postaci ubezpieczenia AC, assistance oraz ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków. Zastosowanie instytucji milczącego przyjęcia oferty, o której mowa w art. 5a UbezpObowU, do tego rodzaju ofert zawarcia umowy ubezpieczenia (tj. do ofert obejmujących łącznie ubezpieczenia obowiązkowe i dobrowolne) uznać należy za co najmniej dyskusyjne.

W praktyce, zwłaszcza w przypadku przedsiębiorców, czynności związane z zawarciem umowy ubezpieczenia często są wykonywane przez **brokerów ubezpieczeniowych** – na podstawie art. 4 ust. 4 DystrUbezpU broker ubezpieczeniowy, w ramach prowadzonej działalności brokerskiej, wykonuje czynności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń w imie-

---

¹⁷ M. Orlicki, (w:) J. Pokrzywniak, M. Orlicki, Komentarz do niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, (w:) Umowa ubezpieczenia. Komentarz do nowelizacji kodeksu cywilnego, Lex/el. 2007, komentarz do art. 5a, teza 18.

niu lub na rzecz klienta, którym jest podmiot poszukujący ochrony ubezpieczeniowej, ubezpieczający lub ubezpieczony. Czynności podejmowane przez brokera mogą obejmować (art. 4 ust. 1 DystrUbezpU):

- 1) doradzanie, proponowanie lub wykonywanie innych czynności przygotowawczych zmierzających do zawarcia umów ubezpieczenia;
- 2) zawieranie umów ubezpieczenia w imieniu lub na rzecz klienta;
- 3) udzielanie pomocy w administrowaniu umowami ubezpieczenia i ich wykonywaniu, także w sprawach o odszkodowanie lub świadczenie.

Broker ubezpieczeniowy wykonuje czynności brokerskie w zakresie ubezpieczeń w imieniu klienta na podstawie pełnomocnictwa do wykonywania czynności brokerskich, udzielonego przez klienta w formie pisemnej. Warto pamiętać, iż na podstawie art. 32 ust. 1 DystrUbezpU obowiązkiem brokera ubezpieczeniowego, przed zawarciem umowy ubezpieczenia, jest m.in. udzielenie porady, w oparciu o rzetelną analizę dostępnych na rynku produktów ubezpieczeniowych w liczbie wystarczającej do opracowania rekomendacji najwłaściwszej umowy, oraz wyjaśnienie podstawy, na których opiera się rekomendacja, uwzględniając złożoność umowy ubezpieczenia oraz rodzaj klienta, chyba że klient złoży pisemne oświadczenie o rezygnacji z udzielenia porady. Przed zawarciem umowy ubezpieczenia broker informuje także klienta o charakterze wynagrodzenia otrzymywanego w związku z proponowanym zawarciem umowy ubezpieczenia, w szczególności o tym, czy broker otrzymuje honorarium płacone bezpośrednio przez klienta, prowizję dowolnego rodzaju uwzględnioną w kwocie składki ubezpieczeniowej, czy też inny rodzaj wynagrodzenia.

5.4. Dokument ubezpieczenia potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia

Zgodnie z art. 809 § 1 KC ubezpieczyciel zobowiązany jest potwierdzić zawarcie umowy ubezpieczenia dokumentem ubezpieczenia. Choć wydanie dokumentu ubezpieczenia potwierdzającego zawarcie umowy ubezpieczenia jest obowiązkiem ubezpieczyciela, to nie ma wpływu na sam fakt zawarcia umowy ubezpieczenia, na ważność umowy ubezpieczenia, ani na jej skuteczność, co potwierdza orzecznictwo, wskazując, że na gruncie art. 809 § 1 KC polisa nie tylko nie jest jedynym dokumentem potwierdzającym zawarcie umowy ubezpieczenia, ani też nie stanowi ona o ważności zawartej umowy (mogąc mieć, na równi z innym dokumentem potwierdzającym zawarcie tej umowy, znaczenie jedynie dla celów dowodowych) (wyr. SA w Szczecinie z 30.12.2021 r., I AGa 114/21, Legalis). Ubezpieczyciel powinien potwierdzić zawarcie umowy ubezpieczenia wydając stosowny dokument ubezpieczenia, którym najczęściej w praktyce jest polisa lub certyfikat. Przepisy prawa nie określają elementów, które powinien zawierać dokument ubezpieczenia potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia – skoro jednak wprost z art. 809 § 1 KC wynika, że jego funkcją jest potwierdzenie zawarcia umowy ubezpieczenia powinien zawierać elementy istotne umowy ubezpieczenia, takie jak: oznaczenie stron, data zawarcia umowy, czas trwania, przedmiot i rodzaj ubezpieczenia, maksymalna granica odpo-

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl